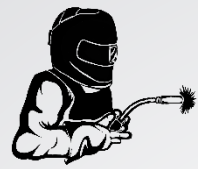

Spolufinancované z
programu Európskej únie
Erasmus+

Erasmus+

MODUL D

Zváranie plameňom

Zváranie plameňom

Zváranie plameňom

- V technickej praxi sa neustále uplatňuje zváranie plameňom.
- Výhodou tohto zvárania je jeho mobilita a skutočnosť, že nie je potrebný zdroj elektrickej energie.
- Využíva sa najmä pre zváranie, ale tiež je možné plameňom spájkovať, rezať, ohrievať, čistiť materiál.
- Tiež je možné vykonávať žiarové nástreky.

Zváranie plameňom

- Ďalšou výhodou zvárania plameňom je možnosť zvärať súčasti, ktoré majú veľkú medzeru (veľmi dobré premostenie medzery).
- Možno nastaviť rôzne druhy plameňov, a to podľa zvolenej technológie zvárania.
- Veľmi dobré využitie tohto zvárania je na montážach.
- Na zváranie sa používajú plyny horľavé a plyny horenie podporujúce.
- Najvyššia teplota je u kyslíko-acetylenového plameňa, a tá je 3 162 ° C.

Horľavé plyny

AMBROŽ, O. A KOL. *Technologie svařování a zařízení: učební texty pro kurzy svářečských inženýrů a technologů*. Ostrava: ZEROSS, 2001. s. 27

Vlastnosti plynu	Acetylén	Vodík	Propán	Metyl-acetylen-propadién	Etylén (eten)	Propylén	Zemný plyn (Metán)
Chem. vzorec	C_2H_2	H_2	C_3H_8	MAPP, TETREN, apache C_3H_4	C_2H_4	C_3H_6	CH_4
Spôsob skladovania	rozpustený v acetóne	stlačený	kvapalný	kvapalný	stlačený (kvapalný)	kondenzovaný	stlačený
Výhrevnosť (MJ.nf ³)	56,5	10,8	93,2	82,2	53,9	87,6	35,9
Medze výbušnosti so vzduchom (%)	2,2-85,0	4,0-74,5	2,2-95,5	1,7-12,0	3,1-32,0	2,0-10,5	5,0-15,0
Hustota (kg.m ⁻³)	1,09	0,08	1,88	1,75	1,18	1,78	0,67
Teplota plameňa (° C)	3162	2834	2810	2984	2902	2872	2770
Spotreba kyslíka - O ₂ / plyn	1,1	0,4	4,0	2,3	2,0	3,1	1,8
Zlučovacie teplo MJ.kg ⁻¹	+8,7	0,0	-2,4	+4,6	+ 1,9	+0,5	-4,7

Acetylén C_2H_2

- Pre zvaranie má najväčší význam acetylén pre jeho veľmi dobré vlastnosti.
- Je v technickej praxi najpoužívanejším plynom.
- Vyrába sa z karbidu vápnika, ktorý reaguje s vodou.
- Acetylén sa skladuje v tlakových zvaracích fľašiach, ktoré sú naplnené pórovitú hmotou.
- Táto pórovitá hmota obsahuje acetón, ktorý pôsobí ako rozpúšťadlo.
- Acetylén sa uvoľňuje pri odbere fľaše z tejto hmoty.
- Acetylén je ľahší ako vzduch.

Kyslík O₂

- Kyslík je plyn, ktorý podporuje horenie, sám je nehorľavý.
- Teplota kvapalného vzduchu je pri atmosférickom tlaku cca 200 ° C.
- Kvapalný vzduch sa nastrekuje do rektifikačnej kolóny, kde na základe rozdielnych teplôt varu plynov (dusík -196 ° C, argón -185 ° C a kyslík -183 ° C) dochádza k ich oddeleniu.
- Plyny sa skladujú v kryogénnych tankoch v kvapalnej forme a distribúcia prebieha v tlakových fľašiach ako plyn alebo pomocou kryogénnych nádob ako kvapalina.

Druhy plameňov

- Kyslíkovo-acetylenový plameň
- Neutrálny plameň
- Plameň s prebytkom acetylénu (prebytok acetylénu 5% až 15%)
- Plameň s prebytkom kyslíka (prebytok kyslíka 5% až 20%)

Kyslíkovo-acetylenový plameň

- Kyslíkovo-acetylenový plameň
- V neutrálnom plamene je zvárací plameň ostro ohraničený a žiari osnivo bielo.
- Delenie plameňov podľa pomeru kyslík / acetylén:
  - neutrálne, pomer $O_2 : C_2H_2 = 1$ až $1,1 : 1$
  - redukčné, pomer $O_2 : C_2O_2 < 1$
  - oxidačné, pomer $O_2 : C_2O_2 = 1,2 : 1$.

Neutrálny plameň

- V praxi sa používa pre zváranie ocelí, zliatin niklu, medi a ďalej pre nahrievací plameň pri rezaní kyslíkom.

Plameň s prebytkom acetylénu (prebytok acetylénu 5% až 15%)

- Používa sa na zváranie hliníka, horčíka a ich zliatin z dôvodu vysokej afinity ku kyslíku.
- Ďalej k navarovaniu tvrdokovu a k cementovaniu plameňom.
- Prebytok acetylénu v plameni možno tiež určiť podľa dĺžok svietiacich kužeľov L1 a L2.

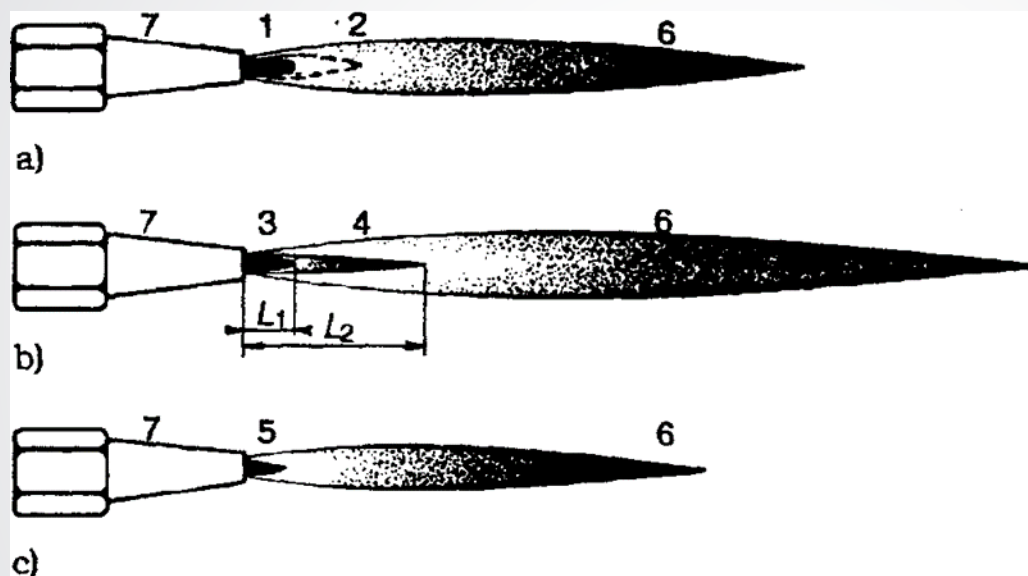

Plameň s prebytkom kyslíka (prebytok kyslíka 5% až 20%)

- Použitie - zváranie mosadze a bronzu.

Rozdelenie plameňa kyslíko-acetylenového podľa pomeru kyslíka a acetylénu

Legenda k obrázku:

- a) *neutrálne*
- b) *redukčné (s prebytkom acetylénu)*
- c) *oxidačné (s prebytkom kyslíka)*

1 - zvárací kužeľ ostro ohraničený, oslnivo biely,
2 - redukčná oblasť plameňa,
3 - zvárací plameň oslnivo biely, prekrytý belavým závojom,
4 - belavý závoj,
5 - zvárací oxidačný plameň skrátенý, modrofialový,
6 - vonkajší oxidačný plameň, 7 - zváracie hubice

AMBROŽ, O. A KOL. *Technologie svařování a zařízení: učební texty pro kurzy svářečských inženýrů a technologů*. Ostrava: ZEROSS, 2001. s. 29.

Rozdelenie plameňov podľa výstupnej rýchlosti

KUBÍČEK, J. DANĚK, L. KANDUS, B. *Technologie svařování a zařízení.* Učební texty pro kurzy svařovacích inženýrů a technologů. Plzeň: ŠKODA WELDING, s. r. o., 2011. s. 13.

- ▶ Mäkký
  - ▶ Výstupná rýchlosť 70 m/s - 100 m/s, nestabilný, náchylný k spätnému šľahnutiu, malé vírenie tavného kúpeľa, používa sa minimálne - len pre návary, kde požadujeme rovinnosť povrchu zvaru.
- ▶ Stredný
  - ▶ Výstupná rýchlosť 100 m/s - 120 m/s, stabilný, primeraný dynamický účinok, zaručuje dobrú akosť zvaru a dostatočný výkon.
  - ▶ Pre zváranie ocelí aj ostatných kovov.
- ▶ Ostrý
  - ▶ Výstupná rýchlosť väčšia ako 120 m/s, má veľký dynamický účinok na zvarový kúpeľ, rozpúšťa sa viac plynov vo zvarovom kúpeli a zväčšuje tepelné ovplyvnenie.
  - ▶ Vyšší výkon pri zváraní na úkor kvality zvaru.

Technika zvárania

- Prvým predpokladom pred začatím zvárania je mať zváracie zariadenie úplne v poriadku.
- Pri zváraní plameňom má zváracie zariadenie rad miest a článkov, ktoré môžu byť zdrojom porúch, až havárií.

Zapaľovanie plameňa

- ▶ Pri zapaľovaní plameňa najprv opatrne otvoríme súčasne kyslík a acetylén a zapálime vzniknutú zmes plynov.
- ▶ Nastavenie zapáleného plameňa z hľadiska jeho intenzity musí byť nastavené tak, aby plameň pokojne horel a nezhasínal.
- ▶ Významné je nastavovanie plameňa z hľadiska prebytku jedného alebo druhého plynu (plameň neutrálny).
- ▶ Plameň neutrálny má najčastejšie použitie.
- ▶ Výhodou kyslíko-acetylenového plameňa je jeho ľahká nastaviteľnosť podľa farebných pásiem plameňa.
- ▶ Túto prednosť a výhodu nám neposkytuje žiadny iný plameň.

Zhasínanie plameňa

- Pri zhasínaní plameňa sa najskôr uzavrie na rukoväti zväracieho horáka ventil horľavého plynu a potom nasleduje uzatvorenie kyslíkového ventilu.
- Po zhasnutí plameňa je potrebné sa presvedčiť o zhasnutí plameňa znovu otvorením acetylenového ventilu.

Stehovanie

- Stehovanie je spojenie zvarovaných dielov krátkymi zvarmi tak, aby pripravený zvar mohol byť následne zváraný.
- Stehovaniu je potrebné venovať rovnakú pozornosť ako vlastnému zváraniu a steh musí byť vykonaný rovnako kvalitne ako zvar.
- Pokiaľ sa zvarový spoj nebude následne odstraňovať, je potrebné stehy vykonávať rovnakou technológiou ako následný vlastný zvarový spoj.
- Krátke zvary sa sťahujú na oboch koncoch dĺžky zvaru a uprostred.
- Ďalšie zvary sa sťahujú vo vzdialenosti asi 25 až 30 násobok zváranej hrúbky.
- Aby sme zmenšili deformáciu zvaru (najmä pri slabých plechoch) volíme pri stehovaní špeciálne postupy kladenia stehov.

Technológia zvarania

- Zvára s dvoma základnými spôsobmi a to zvaranie vpred a zvaranie vzad.

Spätne šlahnutie plameňa

- ▶ Tento jav nie je pri zváraní plameňom žiaduci.
- ▶ Pokiaľ zvárač správne nezareaguje, tak sa tento jav môže stať aj veľmi nebezpečným.
- ▶ Pri spätom šlahnutí plameň vniká do zváracieho horáku a tam horí.
- ▶ Pokiaľ sa dostane až k injektoru, prejavuje sa tento stav pískaním.
- ▶ Tu zvárač musí okamžite začať činnosti podľa bezpečnostných predpisov normy ČSM 05 0610.
- ▶ Začiatok spätého šlahnutia sa prejavuje výbušným výstrelom.

Spätne šľahnutie plameňa

- Ďalší priebeh spätneho šľahnutia sa môže prejavovať:
  - a) plameň občas vybuchne
  - b) plameň vybuchne v intervaloch
  - c) plameň vybuchne rýchlo za sebou
  - d) hvízdanie horáka

Príčiny spätného šľahnutia

1. Malá výstupná rýchlosť zmesi plynov, najmä pri rýchlosti horenia zmesi menšia ako 70 ms^{-1} (mäkký plameň).

Rýchlosť horenia zmesi je väčšia ako výstupná rýchlosť zmesi.

Príčinou môže byť zlé nastavenie plameňa, znečistený injektor, znečistená hadica, hrdza z fľaše, zlá funkcia redukčného ventilu (napr. jeho zamrznutie).

Príčiny spätného šľahnutia

2. Upchatá alebo znečistená špička horáku (zváracieho nástavca).

Tým sa znižuje prietokový prierez špičky usadzovaním splodín horenia (sadzí, rozstrekom kovu, alebo dotykom s tavným kúpeľom)

Príčiny spätného šľahnutia

3. Prehriata špička horáka (zváracieho nastavca), ktorá je ohriata nad teplotu 350°C , čo je najnižšia zápalná teplota kyslíko-acetylenové zmesi.

K prehriatiu dochádza tam, kde sálavé teplo značne ohrieva špičku horáka nie zväracieho nastavca (kútový zvar, prerušovaný zvar.)

Príčiny spätného šľahnutia

4. Mechanická znečistením, závadou. závada deformácií horáka alebo injektora funkčnou

Všetkým uvedeným nežiaducim javom možno predísť splnením nasledujúcich zásad

- ▶ Chladením špičky horáka (zváracieho nadstavca), ak je prehriatý, častým ponorením do vody
- ▶ Čistením špičky horáka čistiacimi ihlami
- ▶ Správnym nastavením plameňa
- ▶ Vykonávaním skúšok injekčného účinku horáka
- ▶ Kontrolou stavu redukčného ventilu, hadíc a horáka

Ďalšie možnosti použitia zvárania plameňom

- ▶ Plameňové zváranie patrí medzi klasické metódy zvárania vyznačujúci sa dlhou tradíciou.
- ▶ Svoju dominantnú úlohu a postavenie si stále zachováva v povolaniach, ako sú kúrenár, inštalatér, potrubár, klampiar, automechanik a ďalšie.
- ▶ Nezastupiteľnú úlohu má v opravárenstve a renováciách.
- ▶ Veľká výhoda zvárania plameňom je možnosť zvárania slabých plechov do hrúbky 4 mm, nevýhodou však je veľké pnutie a deformácie zváraného materiálu z dôvodu ohrevu.

Otázky na zamyslenie

1. Vysvetli princíp zvárania plameňom.
2. Aké je rozdelenie plameňov podľa výstupnej rýchlosti plynov?
3. Aké je rozdelenie plameňov podľa pomeru kyslíka a acetylénu?
4. Aký plameň sa v praxi používa najčastejšie?
5. Kde používame plameň s prebytkom kyslíka?
6. Aká je rýchlosť plynov u neutrálneho plameňa?
7. Aká pracovná teplota sa dosahuje pri použití kyslíko-acetylénového plameňa?
8. Popíšte vlastnosti acetylénu.
9. Aké sú charakteristické znaky pre zváranie vpred?
10. Aké sú charakteristické znaky pre zváranie vzad?

Doporučená literatura a informačné zdroje

- ▶ AMBROŽ, O. A KOL. Technologie svařování a zařízení: učební texty pro kurzy svářečských inženýrů a technologů. Ostrava: ZEROSS, 2001, 395 s. Svařování. ISBN 80-85771-81-0.
- ▶ KOUKAL, J., SCHWARZ, D., HAJDÍK, J. Materiály a jejich svařitelnost. 1. vyd. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2009, 240 s. ISBN 978-80-248-2025-5.
- ▶ KUBÍČEK, J. DANĚK, L. KANDUS, B. Technologie svařování a zařízení. Učební texty pro kurzy svařovacích inženýrů a technologů. Plzeň: ŠKODA WELDING, s. r. o., 2011, 242 s.